

**Oppgave 2: Definer begrepet samfunnsansvar og diskuter hvor omfattende private bedrifters eventuelle samfunnsansvar bør være utover det å skaffe overskudd til eierne.**

I et samfunn er det viktig med gode aktører, gode vaner og innbyggere som tar gode beslutninger. Gjennom tid opparbeider flere av oss et avtagende styringsrettet handlingsmønster - habituering. Man blir hva man spiser, man blir hva man gjør. Å gjøre godt handler om å ha riktig fokus, refleksjon, ydmykhet og motivasjon. Det er nettopp dette fokuset som ligger til grunn for at man tilegner seg gode egenskaper og kunne ta etisk riktige avgjørelser. (Olsen og Syse, 2019) Ikke la en gorilla gå deg hus forbi.

Hva er så en etisk riktig avgjørelse? Hvilket ansvar har en bedrift i henhold til samfunnet? For å kunne forstå begrepet samfunnsansvar er det viktig å vite hva ansvar innebærer. Den grunnleggende betydningen er *å stå til svars for noe*. Kort sagt spesifisering av ansvaret - hvem har ansvaret? (Olsen og Syse, 2019) Ansvar kan være forhåndsbestemt (ex ante) men også konkluderes med etter en hendelse (ex post). En styreleder ved en bedrift har etiske retningslinjer, regler for hvordan jobben skal gjøres og lover i samfunnet han/hun må følge – dette ansvaret er definert i forkant. Om bedriften ikke har betalt skatt er det snakk om å finne ut hvem som bidro til dette – altså hvem som skal påta seg ansvaret. Her vil det være naturlig å nevne medvirkning og direkte ansvar. Kausalansvar innebærer at vedkommende er direkte tilknyttet situasjonen. *Jeg skriver på tastaturet, derav direkte ansvarlig for at det dukker opp tekst på skjermen*. Medvirkning handler om hvem som kan ha indirekte ansvar for noe. Hvor stor andel av årsaken er det snakk om at vedkommende har tilknytting til. Sammenhengen mellom partene og konsekvensene er ikke alltid like lett å finne ut av. En bedrift sine ringvirkninger og konsekvenser har uten tvil en sammenheng med samfunnet rundt. Bedrifters samfunnsansvar (CSR, Corporate Social Responsibility) sier noe om virkningene en bedrift har på nærområdet sitt. Med andre ord hvilket ansvar de har for naturen rundt, samfunnet og lokalmiljøet – ikke bare sine aksjonærer, kunder og ansatte. (Olsen og Syse, 2019)

Samfunnsansvar tilegner seg en rolle om det rundt seg. Det baserer seg på noe mer enn lover og regler – hva som forventes av bedriften sine sosiale og miljømessige foretak. «*Alle bedrifter med respekt for seg selv snakker om det*» (Olsen og Syse, s.95 2019). En essensiell del av definisjonen baseres på frivillighet. Er bedriften villig til å yte mer enn kun å gagne sin umiddelbare nærhet? Mye har skjedd på denne fronten de siste årene, og samfunnsansvar har

blitt en del av hverdagen til mange bedrifter. Fra å være noe man så på som eksklusivt og frivillig, så har det blitt mer og mer integrert både i regelverket og hva samfunnet rundt forventer. (Olsen og Syse, 2019)

Men baserer samfunnsansvaret til en privat bedrift seg kun om å gjøre en god jobb? Hva er så da en god jobb? Innebærer det å bidra til samfunnet rundt, tenke miljøbevisst, opprettholde godt arbeidsmiljø og utbytte til aksjonærene? En bedrift kan ikke fungere uten inntekt og omsetning, men det ser heller ikke bra ut om det går på bekostning av for eksempel regnskogen. Ut ifra CSR så holder det ikke å bare gjøre en god jobb. Hvis en bedrift opparbeider seg et tunnelsyn og fokusere kun på inntekter og opprettholdelse av sine egne interesser, blir det sett på som mangel på samfunnsansvar. (Olsen og Syse, 2019)

Vi snakker da om et bredt og smalt ansvar, forholdet mellom aksjonærer og interessenter. Aksjonærer har økonomisk fordel og tjener penger på bedriften, der interessentene har en mer indirekte rolle. Såkalte *Stakeholders* er hva samfunnsansvar koker ned til – nærmiljøet rundt, økosystemet rundt bedriften, hvilke verdier ligger forbi økonomiske gevinster. Milton Friedman ville sagt at bedriftene sitt ansvar er å havne i pluss på bunnlinjen, profitt for eierne. Motparten R. Edward Freeman baserer sine teorier rundt stakeholders – omverdenen rundt bedriften i fokus. Eksempelvis der barn ikke har noen direkte tilknytning til bedriftens miljø, men blir forgiftet av avfallsstoffer fra denne bedriften som har en fabrikk. Eierne av denne bedriften står derav ansvarlig for disse barna siden de er en del av omverdenen rundt fabrikkene. (Olsen og Syse, 2019)

Ut ifra Freeman sitt teori så underbygger han et kontinuerlig samspill mellom etikk og business. Det å drive en bedrift innebærer et samarbeid mellom det å tjene penger til eierne, men samtidig bidra til alt som skjer rundt. Menneskene tilknyttet nærområdet er like viktige som overskudd til bedriften. I følge Freeman er det en mer flytende prosess, enn et rent skille mellom etikk og penger. Friedman sitt syn på forretningslivet baserer seg hovedsakelig på bedriften innad, derav inntekter, produksjon, kunder og arbeiderne. Dette er et smalt ansvarsområde og kan bli sett på som kortsiktig og navlebeskuende. Det er derimot viktig å presisere at teorien om et sunt marked som blomstrer frem fra reguleringer og automatikk i ansvarsfordelinger, er en god tanke med resulterende beskyttelse mot svindel og utnyttelse. (Olsen og Syse, 2019)

Disse to tankesettene gir et innblikk i hvordan forholdet mellom det å tjene penger og samfunnsansvaret en bedrift står ovenfor. Men hvordan skal man drive en bedrift lønnsomt og ansvarlig? I likhet med Freeman sin teori så baserer den tredelte bunnlinjen seg også på et

velfungerende samspill. Den består av den økonomiske, den sosiale og den miljømessige bunnlinjen. Økonomi er bare en liten del av en bedrift – produksjonsmidler, balanse og gjeld for å bare nevne noe. Den økonomiske bunnlinjen fokuserer på et gunstig økonomisk resultat. Immanuel Kant tolker den sosiale bunnlinjen som selvet mennesket og dets verdier – ut i fra det skal bedrifter sette et mål. Naturligvis har den moderne verden krevd et mer spesifikt, derav mer miljørettet mål. Den miljømessige bunnlinjen fokuserer på den indre og ytre påvirkningene en bedrift har på miljøet. Alle disse tre er gjensidig avhengig av hverandre. (Olsen og Syse, 2019) De balanser mot hverandre og gir et samspill i den industrielle moderne verden. Derav skaper man en bærekraftig utvikling som både gagnar miljøet og eierne av selskapet. (Olsen og Syse, 2019)

### **Innholdsfortegnelse**

- Jørn Bue Olsen, Henrik Syse, 3. opplag 2019, «*Næringslovsetikk og samfunnsansvar*» Fagbokforlaget.